

LEONARDO PADURA

HAVANNA TUULED

Toledo
Krimka
KRIMKA

HAVANNA TUULED

LEONARDO PADURA
HAVANNA
TUULED

Hispaania keelest tõlkinud Maarja Paesalu

Toledo
Krjastus
KRIMKA

Originaal:

Vientos de cuaresma © Leonardo Padura, 2001

Välja antud kokkuleppel kirjastusega Tusquets Editores,

Barcelona, Hispaania

Raamatu väljaandmist on toetanud Eesti Kultuurkapital

Toimetanud Mari Laan

Kujundanud ja küljendanud Allan Kukk

Trükitud Greif OÜ trükikojas

Tõlke autoriõigused: Maarja Paesalu ja Toledo kirjastus, 2021

ISBN 978-9949-7460-8-8 (trükis)

ISBN 978-9949-7460-9-5 (e-raamat)

Palomale ja Paco Taibo II-le
Ja jälle – ja nagu alati – sinule, Lucía

1989. AASTA KEVAD

Tema on ju teadja ja taipaja.

Koraan

Oli tuhkapäev ja kuiv lämmatav tuul, mis saabus nagu otse kõrbest, et tuletada meelde Messiase eneseohverdust, pühkis oma igavikulise täpsusega üle *barrio* ja keerutas üles mustust ja ängi. Karjääride liiv ja igipõlised vaenud segunesid viha, hirmu ja prahiga üle ääre ajavatest prügikastidest, talve viimased kuivanud lehed hõljusid parkalitöökoja surnud lõhnade järele haisevas õhus ning kevadlinnud kadusid silmist, nagu oleks nad ette aimanud maavärinat. Õhtupoolik närtsis tolmupilves ja iga hinge-tõmme muutus teadlikuks piinarikkaks pingutuseks.

Mario Conde seisis koduuksel ja silmitses selle apokalüptilise lõunatuule tagajärgi: tühjad tänavad, suletud ukSED, kõssis puud, üle kogu *barrio* oli pühkinud justkui julm laastav sõda, ja talle tuli korruga mõte, et kinniste uste taga võivad raevutseda sama hävitavate kirgede tormid nagu see tuul, mis tänaval puhus. Siis tundis ta, kuidas sellesama kõrvetava tuuleiili virgutusel hakkas tema üle võimust võtma ootuspärane janu- ja nukruselaine. Ta tegi särginööbid lahti ja astus kõnniteele. Ta teadis, et väljavaadete puudumine liginevaks õhtuks ja kuivav kurk võisid olla mingi kõrgema jõu kätetöö, mis kujundas keset lakkamatut janu ja halastamatut üksildust tema saatust. Tuul puhus näkku, tolm kraapis nahka ja ta leidis, et selles viimsepäevalikus briisis, mis pääses valla igal kevadel, et tuletada surelikele meelde Inimese Poja liikumist Jeruusalemmas kõige rängema poole kõigist ohverdustest, oli midagi pahaendelist.

Ta hingas sügavalt sisse, kuni tundis, kuidas ta kopsud tolmu ja tahma raskuse all kokku vajuvad, ja kui ta oli sellele halastamatule masohhismile enda arvates piisavalt lõivu maksnud, astus ta uuesti ukse varju ja võttis särgi seljast. Kurk kuivas järjest hullemini, samal ajal kui temas hakkas maad võtma vääramatu üksildustunne, mille asukohta kehas oli üha raskem kindlaks määrata. See voolas pidurdamatult edasi, nagu tulvaks mööda tema sooni. „Sa oled üks pagana nostalgitseja,“ ütles tema sõber Kõrend-Carlos kogu aeg, aga paastuaeg ja üksildus muutsid ta paratamatult nostalgiliseks. Visadusega, mis oli õelam kui janu neljakümnel kõrbepäeval, tõi tuul tema mälu-soppidest pinnale musta liiva ja prügi, kustunud kiindumuste kuivanud lehti ja süümepeinade kibedaid lõhnu. Persse see põuatuul, pomises ta ja mõtles, et ei peaks end enam haletsema, sest ta ju teadis vastumürki: seda üht-aegu müstilist ja kõikehaaravat meelemasendust ravisid silmapilkselt ja täiuslikult pudel rummi ja naine – mida litsim, seda parem.

Rumm võis kõne alla tulla küll ja seda isegi täitsa seaduse piires, mõtles ta. Aga seda oli raske ühitada tolle lihast ja luust naisega, kellega ta oli kolm päeva tagasi tuttavaks saanud ja kes tekitas temas nüüd lootuse ja võimetusega segatud kassiahastust. Kõik oli alanud pühapäeval, kui ta oli Kõrendi pool – kes polnud enam kõrend – lõunat söönud ja veendunud, et Josefina on vanakurja endaga mestis. Sest üksnes see pörguliku liignimega lihunik võis õhutada liigsöömise pattu, millesse sõbra ema nad tõmmanud oli – uskumatu, aga tõsi, hautis Madriidi moodi, peaaegu nagu päris, seletas naine, juhatahes nad söögittuppa, kuhu olid juba viidud leemekausid ja ülevoolavalt paljutootav ja väärikas vaagen liha, hautatud juurviljade ja kikerhernestega.

„Mu ema oli küll Astuuriast, aga hautist tegi ta alati Madriidi moodi. Maitse asi, eks? Aga häda on selles, et

peale soolatud seajalgade, kanatüki, peekoni, *chorizo*, verivorsti, kartulite, juurviljade ja kikerherneste käivad sellesse ka aedoad ja üks korralik veise põlvkont, aga need olid ainsad asjad, mida mul ei õnnestunud leida. Aga maitseb niisamagi hästi, on ju?“ küsis ta rahulolevalt ja retooriliselt, nähes oma poja ja Krahvi siirast üllatust, kui nad toidu kallale kargasid ja juba esimesest lusikatäiest kaasa noogutasid, et jah, maitseb tõesti hästi, hoolimata nendest peentest puudujääkidest, mille üle Josefina oli kurtnud.

„Jube hea,“ ütles esimene.

„Kuule, jäta teistele ka,“ pahandas teine.

„Kurat, see *chorizo* oli minu oma,“ õiendas esimene.

„Ma lähen kohe lõhki,“ hädaldas teine.

Pärast seda erakordset lõunasööki vajusid neil silmad kinni, käed muutusid raskeks ja kehad karjusid iga rakuga voodi järele, kuid Kõrend käis peale, et nad istuks teleka ette ja vaataks magustoidu kõrvale kaht järjestikust pesapallimängu. La Habana meeskond mängis sel hooajal lõpuks ometi nagu vaja ja võidulõhn naelutas Kõrendi omade iga matši jälgima, isegi kui seda edastati ainult raadios. Ta jälgis meistrivõistluste käiku andumusega, mida võis ilmutada ainult temasugune parandamatu optimist, keda ei morjendanud isegi see, et nad olid viimast korda võitnud ühel ammusel 1976. aastal, kui juba pesapallurid ise olid olnud romantilisemad, siiramad ja õnnelikumad.

„Ma tõmban uttu,“ ütles Krahv pärast haigutust, mis ta roidumusest välja raputas. „Ja ära kruvi oma lootusi üles, muidu saad valusalt nina pihta, sest lõpuks keerab see seltskond nagunii kõik persse ja saab suurtes mängudes pähe, tuleta eelmist aastat meelde.“

„Ma olen alati öelnud, sa igavene tõbras, et mulle meeldib kangesti, kui sa oled nii õhinas ja heas tujus ...“ Sõber vehkis tema suunas nimetissõrmega. „Sa oled üks kärnane võllaroog. Kuid sel aastal me ikkagi võidame.“

„Hästi, andke minna, aga ära siis pärast ütle, et ma sind ei hoiatanud ... Pealegi pean ma ühe juhtumi lõpetamiseks aruande kirjutama ja lükkan seda iga päev edasi. Ära unusta, et ma olen ju proletaarlane...“

„Mida sa ajad, täna on pühapäev. Näe, täna söödavad Valle ja Vürst, kõik läheb lepase reega ...“ ütles ta, aga heitis siis Krahvile küsiva pilgu. „Sa valetad – sa lähed midagi muud tegema.“

„Tore oleks,“ ohkas Krahv, kes ei kannatanud vaikseid pühapäevaseid pärastlõunaid. Ta oli alati arvanud, et tema kirjanikust sõbra Miki Nukunäo parim metafoor oli, kui ta kellegi kohta ütles, et see on lontis nagu pühapäevane pärastlõuna, loid ja rahulik. „Tore oleks,“ kordas ta, astus ratastooli taha, milles ta sõber oli juba peaaegu kümme aastat elanud, ja lükkas selle elutuppa.

„Mine osta õige üks soru ja tule õhtul tagasi,“ pani Körend-Carlos nüüd ette.

„Mul on näpud põhjas.“

„Võta öökapist raha.“

„Kuule, ma pean homme vara tööle minema,“ üritas Krahv vastu vaielda, kuid nägi, kuidas sõber vedas ähvardava sõrmega õhku marsruudi, mis juhatas teda raha asukohta. Haigutus läks üle naeratuses ja ta teadis nüüd, et enam polnud pääsu – parem juba alla anda.

„Hea küll, ma ei tea, võib-olla tulengi õhtul tagasi. Juhul, kui ma rummi leian,“ sõdis ta veel vastu, proovides säilitada seda vähest, mis tema nurka aetud eneseväärikusest järele oli jäänud. „Lähen linna.“

„Vaata, et sa mingit puskarit ei osta,“ manitses Carlos ning Krahv, kes oli juba koridori jõudnud, karjus vastu: „Orientales meistriks!“ Ja kihutas siis minema, et ära teenitud sõim kõrvust mööda lasta.

Ta astus välja aurava keskpäeva kätte, vidutas silmi ja hindas oma võimalusi. Ma teen õigesti, leidis ta, kaaludes ühelt poolt töökohustusi ja teisalt oma keha pakilisi

vajadusi: aruanne või voodi, kuigi ta teadis juba, et kohtuotsus oli langetatud siesta kasuks, mis oli sama madriidilik nagu hautis, ja ta pööras ümber nurga Kümnennda Oktoobri tänava poole, aga enne, kui ta naist nägi, jõudis ta teda juba ette aimata.

See eksperiment ei kukkunud peaaegu kunagi läbi – ta tegi seda bussi peale minnes, poodi sisenedes, mõnda asutusse astudes või isegi kinohämaruses ja tundis selle toimivuse kinnitusest heameelt: taltsutatud loomale omane salajane vaist juhtis tema silmad alati ruumi kõige kaunima naise poole, nagu kuuluks ilu otsimine tema põhivajaduste juurde. Ka nüüd ei saanud tema sugutungi virgutav esteetiline magnetism olla teda alt vedanud. Ereda päikese käes säras see naine nagu ilmutus mingist teisest maailmast: tulipunased pehmed lokkis juuksed, jalad nagu kaks korintose sammast, mis tipnesid puusadega ja mida hädavaevu katsid lühikeseks lõigatud narmendavad sinised teksad, ning palavusest õhetav nägu, pooleldi peidus ümmarguste klaasidega päikeseprillide taga, mille alt paistis enesekindla elunautija täidlane suu. Suu, mis on mõeldud täitma iga tuju, fantaasiat või kujuteldavat vajadust. Pagan, milline naine! Ta sündis nagu küütlevast päikesest – kuum, loodud ürgsete ihade jaoks. Krahvil polnud tänaval ammu erektsiooni tekkinud, ta oli aastatega aeglasemaks ja ülearu mõistuslikuks muutunud, kuid järsku tundis ta, et tema kõhus otse madriidiliku hautise valgukihtide all läks midagi segamini ja sellest liikumisest tekkinud lained randusid tema jalge vahele, et seal ootamatut kõvadust moodustada. Naine nõjatus auto tagumise poritiiva vastu ja Krahv, kes jäi uuesti vahtima tema pikamaajooksja jalgu, taipas, mis põhjusel ta inimlagedal tänaval päikesevanni võttis: tühi rehvi ja kõnniteeservale pandud tungraud selgitasid seda ahastust, mida ta naise näol märkas, kui too prillid eest võttis ja rahutuks tegeva

elegantsusega palgelt higi pühkis. Ära mitte unistagi, kutsus Krahv end korrale, ta teadis juba ette oma kohmakust ja häbelikkust, ja kui ta naise kõrvale jõudis, võttis ta kogu oma julguse kokku ja tõi kuuldavale:

„Kas ma aitan?“

Naise naeratus oli väärt mis tahes ohvrit, isegi siesta avalikku hukkamist. Tema suu venis kõrvuni ja Krahv jõudis mõelda, et päikesel polegi enam vaja paista.

„Ma ei tea,“ kõhkles naine korra, aga ainult korra. „Tahtsin tankima minna ja näe, mis juhtus,“ kurtis ta ja osutas oma õliplekiliste kätega surmavalt vigastatud rehvi poole.

„Kas mutrid on väga kõvasti kinni?“ küsis mees jutujätkuks ja üritas tungrauda paigale sättides kohmakalt endast osavat muljet jätta. Naine kükitas tema kõrvale, tahtes niiviisi talle moraalseks toeks olla, ja Krahv nägi, kuidas tema surmava kallakuga kaelalt alla voolav higi-piisk kukkus kahe väikese rinna vahele, mis olid higit niiske pluusi all kahtlemata pringid ja vabad. Ta lõhnab õitsva tervisega saatusliku naise järele, hoiatas Krahvi see pealetükkiv kühm, mida ta oma jalge vahel varjata püüdis. Millesse sa end küll mässisid, Mario Conde?

Krahv mõistis taas, miks ta tööõpetuses ja muudes praktilistes ainetes kunagi üle seitsmekümne punkti ei saanud. Tal kulus katkise rehvi vahetamiseks pool tundi ja selle ajaga sai ta selgeks, et kruvisid tuleb kinni keerata vasakult paremale ja mitte vastupidi, et naise nimi on Karina, et ta on kahekümne kaheksa aastane insener, mehest lahus ja elab koos emaga ja veidi metsa poole vennaga, kes mängib rokkbändis nimega Mutandid. Mutandid? Ja et veljevõtme keeramiseks tuleb jalg appi võtta ja et järgmisel hommikul peab naine oma autoga väga varakult koos tehnilise komisjoniga Matanzasesse sõitma, et kuni reedeni väetisetehases töötada, ja tõesti, kulla inimene, ta on kogu elu elanud sealsamas tänaval vastasmajas, millest Krahv on kakskümmend aastat pea iga päev mööda kõn-

dinud, ja et ta luges ükskord midagi Salingerilt ja peab teda fantastiliseks (miskepeale tahtis mees teda parandada, et ei, ta on hoopis armetu ja liigutav). Ja Krahvile sai samuti selgeks see, et katkise rehvi vahetamine võib osutuda maailma raskeimaks ülesandeks.

Karina oli rõõmsalt, ülevoolavalt ja peaaegu käega-katsutavalt tänulik, kui ta tegi ettepaneku, et kui Krahv on nõus koos temaga tankima tulema, viskab naine ta koju ära – vaata, kui higinine sa oled, armas taevast, isegi su nägu on õline, ütles ta – ja Krahv tundis, kuidas ta väike süda hakkas kõvemini lööma nende sõnade peale, mida lausus see ootamatult ilmunud naisterahvas, kes rääkis väga aeglaselt ja kütkestava õrnusega ning oskas naerda.

Õhtupoolikul, kui nad olid bensiinijärjekorras seisnud ja mees oli teada saanud, et õnnistatud palmilehe oli auto tahavaatepeegli külge sidunud Karina ema, ja nad olid pisut kõnelenud katkiste rehvidega autodest, palavusest ja Havanna tuultest ja Krahvi juures kohvi joonud, leppisid nad kokku, et naine helistab, kui ta Matanzasest tagasi jõuab, ning toob talle tagasi „Franny ja Zooey“, see on parim, mis Salinger on kirjutanud, kiitis Krahv, suutmata tagasi hoida oma vaimustust, kui ta ulatas naisele teose, mida ta polnud sestpeale, kui ta oli selle ülikooli raamatukogust pihta pannud, kunagi kellelegi välja laenanud. Siis kohtuvad nad uuesti ja räägivad veel juttu. Eks ju?

Krahv ei pööranud temalt hetkekski pilku ja kuigi ta pidi endale ausalt tunnustama, et naine polnudki nii kaunis, nagu ta oli lootnud (tema suu oli vahest liiga suur, laud langesid kurvalt silmidele ja taguotsa koha pealt jäi tal nii mõndagi vajaka, nentis ta kriitiliselt), avaldasid talle muljet Karina enesekindel lõbusus ja ootamatu oskus kergitada otse keset tänavat – pärast lõunasööki ja mõrvarliku päikese all – tema tiivutat ja jalutat meheliiget.

Siis võttis Karina vastu teise tassi kohvi ja jõudis ülestunnistuseni, mis ajas Krahvile pea täielikult sassi.

„Isa pärast sai minust kohvisõltlane,“ ütles ta ja vaatas mehe otsa. „Ta jõi päevad läbi kõikvõimalikes kogustes kohvi.“

„Ja mida sa temalt veel õppisid?“

Naine naeratas ja vangutas pead, nagu tahaks ta eemale peletada mõtteid ja mälestusi.

„Ta õpetas mulle kõike, mida ta oskas, isegi saksofoni.“

„Saksofoni?“ hüüatas mees umbusklikult. „Sa mängid saksofoni?“

„Aga ma pole mingi pillimees ega midagi taolist. Kuid ma oskan tõrtsutada, nagu džässmuusikud ütlevad. Isa armastas džässi ja ta mängis koos paljude muusikutega: Frank Emilio, Cachao, Felipe Dulzaides – vana kaardivägi ...“

Krahv peaaegu ei kuulanudki seda, kui naine rääkis oma isast ja nendest triodest, kvintettidest ja septettidest, milles too oli aeg-ajalt mänginud, ja tema musitseerimisest La Grutas, Las Vegases ja Copa Roomis, ja tal polnud vaja isegi silmi kinni panna, et kujutada ette Karinat, saksofonihuulik suus ja pillikael jalgade vahel tantsimas. Kas see naine on ikka päris, kahtles ta.

„Kuidas sinuga on, kas sulle meeldib džäss?“

„Tead ... ma ei suuda ilma selleta elada,“ sõnas mees ja laiutas käsi, et rõhutada oma mõõtnatut kiindumust. Naine naeratas ega pannud talle seda liialdust pahaks.

„Olgu, ma hakkam minema. Pean homseks asju pakkima.“

„Kas sa siis helistad mulle?“ Krahvi hääles võis aimata palvet.

„Loomulikult – kohe, kui ma tagasi jõuan.“

Krahv süütas sigareti, et enne otsustavat käiku suitsust julgust koguda.

„Mida see „lahus“ õieti tähendab?“ kohmas ta, nagu nagu juhmil õpilasel.

„Vaata sõnaraamatust,“ kostis naine, muigas ja vangutas uuesti pead. Ta võttis autovõtmed ja suundus ukse poole. Krahv saatis ta kõnniteele.

„Suur tänu kõige eest, Mario,“ ütles naine, jäi silmapilguks mõttesse ja sõnas siis: „Kuule, aga sina ei rääkinud mulle endast ju midagi.“

Krahv viskas koni tänavale ja naeratas, sest ta tundis, et tal on jälle kindel pind jalge all.

„Ma olen politseinik,“ lausus ta ja pani käed rinnale risti, nagu kuuluks see žest kohustuslikus korras tema ülestunnistuse juurde.

Karina silmitses teda, hammustas kergelt huulde ja küsis siis umbusklikult:

„Kanada ratsapolitseist või Scotland Yardist? Seda ma arvasingi, sul on valetaja nägu peas.“ Ta nõjatus Krahvi ristatud käte vastu ja andis ta põsele musi. „Hüvasti, politseinik.“

Politseleitnant Mario Conde ei lakanud naeratamast isegi siis, kui Poola Fiat peatäna kurvi taha kadus. Ta keksis õnneootuses rõõmsalt tagasi koju.

Ent oli alles tuhkpäev – ükskõik kui palju ta ka ei lugenud tunde nende järgmise kohtumiseni. Juba kolmepäevasest ootusest oli talle piisanud, et kõike ette kujutada: lastega abielu ja sellele eelnevat aega, kui nad voodites, randades, troopilistel rohumaadel, inglispärastes aedades, eri tärnidega hotellides, Poola Fiatites ja kuupaistega ja kuupaisteta öödel ja koidikutel armukunstiga tegelevad, mille järel vaatab ta seda, kuidas ikka veel alasti naine asetab saksofoni oma jalgade vahele ja puhub huulikut, et meelitada välja sooja mahedat kuldset viisi. Tal jäi üle ainult unistada, oodata ja masturbeerida, kui kujutluspilt Karinast koos mänguvalmis saksofoniga tema jaoks välja kannatamatult erootiliseks muutus.

Otsustanud järele anda ja minna jälle Kõrend-Carlose ja rummipudeli juurest seltsi otsima, tõmbas Krahv särki selga ja pani koduukse kinni. Ta astus tänavale tolmu ja tuule kätte ja mõtles, et kuigi paastuaeg teda rammestas ja masendusse ajas, kuulus ta tol silmapilgul nende haruldast tõugu politseinike hulka, kes hakkavad õnnelikuks saama.

„Kas sa ei kavatsegi öelda, mis pagan sul häda on?“

Krahv naeratas napilt ja vaatas sõbra poole. Mis ma talle ütlen, mõtles ta. Igauks selle ratastooli aheldatud keha ligi saja neljakümnest kilost rõhus tema südant. Tema meelest oli ülekohtune rääkida oma tulevasesst õnnest mehele, kelle rõõmud olid igaveseks taandatud alkoholiaurustele vestlustele, kopsakatele söömaegadele ja haiglaslikule pesapallihuvile. Pärast Angolas saadud kuuli ja alatiseks invaliidiks jäämist tekitas Kõrend-Carlos, kes polnud enam kõrend, Krahvis sügavat kurvastust ja lõputut valu, mida ta talus süüdlasliku stoilisusega. Mis ma talle ütlen, kas ma pean isegi temale valetama, mõtles ta ja naeratas kibedalt, mõeldes tagasi sellele, kuidas ta oli väga aeglaselt Karina majast mööda kõndinud ja koguni seisatanud, et püüda läbi tänava poole avanevate akende silmata naise võimatut kohalolekut tolles hämaras elutoas, kus leidis lademetes sõnajalgu ja punase- ja oranžisüdameliste lehtedega kollavõhku. Kuidas see võimalik oli, et ta polnud teda kunagi varem näinud, kuigi ta oli selline naine, kelle lõhna oli juba kaugelt tunda? Ta jõi oma rummi lõpuni ja sõnas viimaks:

„Ma tahtsin sulle valetada.“

„Nii kaugele oleme me siis jõudnud?“

„Mul on tunne, et ma pole selline, nagu sina arvad, Kõrend. Ma pole nagu sina.“

„Kuule, sõber, kui sa tahad mingit paska suust välja ajada, siis ütle,“ ja ta tõstis käe, et järgmise rummilonksu võtmiseks aeg maha võtta. „Ma viin end kiiresti samale lainele. Aga enne pea üht asja meeles: sa pole siin ilmas küll parim inimene, aga sa oled mu parim sõber. Isegi kui sa mu oma valedes ära tapad.“

„Ma kohtasin üht naist ja ma usun ...“ ütles Krahv ja vaatas Kõrendile otsa.

„Püha perse!“ hüüdis Kõrend-Carlos ja naeratas samuti. „Nii et asi on selles. Tead, sa oled parandamatu.“